De magie van oud afluisterstation Teufelsberg

13 mei 2025

Op veel jongere Berlijnbezoekers, maar niet uitsluitend jongeren, oefent Teufelsberg al decennia lang een magische aantrekkingskracht uit. Het deels onttakelde 80 meter hoge betonnen gevaarte staat symbool voor een beruchte fase in de Europese geschiedenis: de Koude Oorlog.

Foto boven: Teufelsberg, oud Amerikaans afluisterstation (foto: Urban Inspiration)

Het was het afluisterstation van de National Security Agency (NSA), een van de Amerikaanse geheime diensten. Hier werd de communicatie in Oost-Berlijn en verder in Oost-Duitsland afgeluisterd.

Het was het NAZI-regiem dat hier de eerste steen legde. In 1937 moest hier de

Wehrtechnische Fakultät verrijzen, een militair opleidingscentrum. Maar rijksmaarschalk Hermann Göring zag er niets in en vond het een ‘oorlogsonwaardig’ gebouw en liet in 1940 de bouw stilleggen. Na de overwinning moest het maar afgebouwd worden. Die overwinning werd een vernietigende nederlaag en het gebouw zou nooit een leerling te zien krijgen.

De in aanbouw zijnde resten werden in de oorlog vernield en slechts puin resteerde. Het zou de plek worden waar het puin van de gebombardeerde huizen bovenop zouden komen. Dagelijks reden 800 vrachtauto’s de groeiende berg op, restanten van een verslagen rijk.

Nu ligt er 26 miljoen m3 aan puin. En dat is nu deze duivelse 120 meter hoge Teufelsberg.

Vanaf de 1960-er jaren komt het terrein in bezit van de Amerikanen die de plek gebruiken voor de bouw van hun afluisterstation van de NSA. Het station zou pas in 1972 operationeel worden en zowel de Amerikanen als Britten aan informatie helpen over de communicatie van ‘de vijand’ in de DDR.

Toen in 1989 de Berlijnse Muur viel verloor het station haar functie. 1.500 medewerkers hadden bijna twee decennia de Russen en Oost-Duitsers afgeluisterd. De activiteiten werden pas in 1992 gestaakt. Een nieuwe fase in de oost-westbetrekkingen leek aan te breken.

De leegstand nodigt creatieven zoals kunstenaars uit bezit van het terrein en de verlaten gebouwen te nemen. De alternatieve scene rondom Teufelsberg is geboren.

Vanaf de nabij gelegen 100 meter hoge Drachenberg, is het gebouw goed te herkennen. Ook is de stad goed van deze berg te overzien.

Op onderstaande foto staat voorop de Funkturm van voormalig West-Berlijn en verder weg de veel moderne Funkturm van de voormalige DDR.

Vanaf de Drachenberg maar ook vanaf de Teufelsberg zijn de twee zendtorens

van Berlijn goed te zien.

In 1996 koopt een investeerder het complex voor €5,2 miljoen met het doel er luxe appartementen te bouwen. Ofschoon de bouw met de benodigde vergunningen begon, bracht fel verzet van de daar verblijvende kunstenaars het werk tot stilstand.

In 2004 vervalt de bouwvergunning waardoor het terrein voor investeerders niet meer interessant is. De creatieve en party scene van Berlijn kan zich er definitief vestigen.

In 2018 wordt het complex zelfs tot monument verklaard.